

УДК 371

ЗНАЧЕННЯ ХОРОВОГО СПІВУ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ

Цехмістро Ольга Валентинівна,

канд.мистецт., ст.викладач,

Жилкіна Олена Іванівна,

ст. викладач,

Шатохіна Галина Яківна,

викладач

Харківська гуманітарно-педагогічна академія
м. Харків, Україна

Анотація: Стаття присвячена питанню впливу хорового мистецтва на ціннісні ідеали, моральні принципи молоді. Хоровий спів є колективною діяльністю, що сприяє формуванню групової ідентичності. Співпраця в рамках хорового колективу створює почуття єдності серед учасників, які працюють разом над спільною метою. Окремо наголошується на значенні хорового співу як важливого інструменту у вихованні свідомих громадян, які усвідомлюють свою культурну спадщину і готові її підтримувати та розвивати.

Ключові слова: хорове мистецтво, національна ідентичність, національна самосвідомість, патріотизм, дослідження.

Народна пісенна творчість є не лише відбиттям культури нації, а й носієм національної ментальності, що передається з покоління в покоління. З давніх часів пісня слугувала джерелом моральності та духовності українського народу, відображаючи його цінності, традиції та світогляд. Колективний спів відіграє важливу роль у формуванні особистісних рис громадянина-патріота.

Глибина української пісні дозволяє заглибитися в народно-поетичне та філософське сприйняття реальності. Яскраві художні та музичні образи, втілені в піснях, передають емоції, переживання та думки, що характерні для українців. Ці твори мистецтва закарбовують особливості національної психології, етики,

педагогіки та системи духовних цінностей.

Пісня завжди займала важливе місце в побуті українського народу. Вона супроводжувала різноманітні життєві події: святкування, обряди, трудові будні. Українці з давніх часів славилися своєю музикальністю, і пісня стала невід'ємною частиною нашої культури. Через музику і слова пісні передається не лише історія, але й душа українського народу, його прагнення, мрії та надії.

Про зацікавленість науковців щодо питань хорового мистецтва свідчать численні монографічні і дисертаційні дослідження, навчальні посібники, статті, які окреслюють широке коло питань, пов'язаних із складовими хорового мистецтва, діяльністю хорових колективів і диригентів. Слід звернути увагу на такі дисертаційні дослідження як «Хорова культура Слобожанщини другої половини ХІХ – початку ХХ століть» І. Герасимової, «Становлення хорового мистецтва на Волині (20–30 рр. ХХ ст.)» Н. Чернецької, «Диригентсько-хорове мистецтво Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ ст.» Л. Мороз, «Хорове мистецтво Дніпропетровщини в контексті української культури другої половини ХХ – початку ХХІ століть» О. Леонтьєвої, «Хорова культура Вінниччини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття» Н. Сізової, «Хорове мистецтво Хмельниччини в контексті історичного процесу (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.)» Р. Римар, «Хорове життя Дрогобиччини першої половини ХХ ст. в контексті духовного розвитку Галичини» І. Бермес, «Хорова культура Прикарпаття кінця ХІХ – першої третини ХХ століття» Р. Дудик. Це свідчить про те, що інтерес науковців до цієї теми не згасає. Питання хорової культури, хорового виконавства та інтерпретації залишаються актуальними для дослідників.

Мета статті – актуалізувати стан наукового дослідження українського хорового мистецтва та визначити засади хорового співу як потужного засобу формування національної ідентичності молоді. Наголошено, що дослідження хорового мистецтва є одним із важливих способів засвоєння культури українського народу. Методологія дослідження ґрунтується на єдності системно-аналітичного та комплексного підходів, поєднання яких дає змогу

розкрити головні критерії ефективності хорового співу для формування спільноти на національному народно-пісенному підґрунті.

Хоровий спів є одним з самих демократичних і доступних видів мистецтва. Традиції хорового співу є найціннішим багатством будь-якої національної культури. Хоровий спів спонукає відчувати глибоке поєднання зі своєю Батьківщиною. Багатство української народної музики та пісень відображають національну ідентичність та красу української культури.

Національна ідентичність — це усвідомлення своєї приналежності до певної нації, її культури, історії та цінностей. Формування національної ідентичності та почуття єдності є важливими аспектами патріотичного виховання і можуть бути ефективно реалізовані через різноманітні засоби, зокрема через хоровий спів.

Хоровий спів, як колективна форма музичної діяльності, сприяє розвитку почуття спільності й взаєморозуміння серед учасників. Через виконання народних пісень, які відображають традиції і звичаї народу, формується усвідомлення культурної спадщини. Також, хоровий спів може стати платформою для вивчення історії, оскільки багато пісень містять історичні наративи про події та легенди, що передаються з покоління в покоління. Хорові твори часто містять історичні та культурні елементи, що дозволяють слухачам і виконавцям зануритися в історію та традиції своєї країни. Вивчення пісень, які відображають важливі історичні події або особистості, допомагає краще зрозуміти корені своєї нації.

Крім того, участь у хорових колективах сприяє розвитку соціальних навичок, таких як командна робота, взаємна підтримка та комунікація. Це особливо важливо для молоді, оскільки допомагає їм знайти своє місце в суспільстві та зміцнити почуття належності до нації. Відомий вчений-педагог О. Ростовський підкреслює, що «виховання музикою не є ізольованим процесом, а пов'язане із соціальним і загальним психічним розвитком учня, здійснюється в контексті становлення цілісної особистості людини» [1, с. 87]. Пісні, що передають традиційні мелодії, ритми і текстури, є носіями культурних

особливостей. Виконання таких пісень допомагає зберігати і популяризувати культурну спадщину. Як зазначає Г. Падалка: «Від того, які твори вивчатиме учень, залежать... особливості становлення естетичних якостей, зокрема художнього смаку, поглядів, ідеалів» [2, с. 123].

Також хоровий спів на рідній мові сприяє збереженню і розвитку мовної ідентичності. Поєднання слова і музики є потужним мистецьким засобом, який може мати значний вплив на емоції, свідомість і національну ідентичність. Це поєднання створює особливу атмосферу, де слова набувають нових значень і глибини під впливом музичного супроводу. Вивчення пісень національною мовою допомагає учасникам і слухачам краще усвідомлювати значення та багатство рідної мови.

Вокально-хорова музика є носієм моральних цінностей і традицій. Через пісні передаються уроки, які важливі для суспільства. Вони можуть пропагувати любов до Батьківщини, повагу до старших або важливість сімейних зв'язків. О. Олексюк наголошує на те, що «засобами музики слід формувати основні компоненти духовного світу молоді, національної самосвідомості та патріотичного мислення, оскільки вона, насамперед, пов'язана з всебічним використанням кращих зразків української музичної творчості – фольклору нашого народу» [3, с. 9].

Пісні стають символами національної ідентичності, об'єднуючи людей навколо спільних ідеалів і переживань. Наприклад, гімни або патріотичні пісні можуть викликати почуття гордості та єдності під час національних свят або історичних подій. Тому виступи хорових колективів в національних та місцевих святкових заходах є невід'ємною частиною урочистих подій. Спільне виконання пісень, які містять важливі соціальні або культурні меседжі, може створювати відчуття спільності, підтримувати соціальний зв'язок і зміцнювати громаду.

Хорове мистецтво, як невід'ємна частина української ідентичності, глибоко вплетене в повсякденне життя народу. Ідеї гуманізму, закладені в цьому мистецтві, сприяють збереженню культурної спадщини для майбутніх поколінь. Як форма художньої діяльності, хорове мистецтво відіграє важливу роль у

формуванні духовного та творчого потенціалу суспільства, будучи важливою складовою як національної, так і світової культури, активно сприяє формуванню національної ідентичності, виховуючи патріотизм і повагу до своєї історії та традицій.

Можемо дійти таких **висновків**:

– вибір репертуару є важливим підґрунтям щодо формування тих або інших морально-етичних цінностей у молоді. В цьому сенсі саме народні пісні або авторські твори українських авторів є сприятливою основою створення єдиного творчого колективу на національно-патріотичних засадах;

– хорове мистецтво як синтетичне, що поєднує музику і слово, сприяє засвоєнню молоддю національної лексики не тільки через слово, а й через музичні звороти, національні устояні інтонації, особливості ритміки, гармонії тощо;

– при співі легше запам'ятовувати слова, особливо це актуально в піснях, пов'язаних з історією українського народу;

– спільна діяльність у досягненні спільних цілей викликає відчуття спільноти, соціальної єдності;

– спільні емоційні переживання викликають емоційний зв'язок між учасниками хорового колективу, є рушійною силою у натхненні до спільних дій;

– хоровий спів це засіб комунікації як між співаками хору так і між хоровим колективом, диригентом і слухачами, викликаючи ефект віддзеркалення трансльованої інформації, закодованої в музично-поетичному тексті.

Таким чином, хоровий спів може стати потужним інструментом для формування національної ідентичності та почуття єдності, адже він поєднує культурні традиції з колективним досвідом, створюючи міцні емоційні та соціальні зв'язки між людьми. Поєднання слова і музики створює багатогранний вплив, що пронизує різні аспекти людського життя, від особистих переживань до колективної свідомості. Це взаємодоповнює мистецтво здатне формувати цінності, відчуття приналежності та культурну

ідентичність. Отже, дослідження впливу хорового мистецтва на формування національно-патріотичної свідомості молоді є актуальним і перспективним для подальших наукових розвиток у цьому напрямі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2000. 272 с.
2. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
3. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навчальний посібник. Київ: КНУКіМ, 2006. 188 с.
4. Бермес І. Український хоровий спів як соціокультурне явище. Дрогобич : Посвіт, 2013. 432 с.
5. Бенч О. Український хоровий спів. Актуалізація звичаєвої традиції. Київ : Український світ, 2002. 440 с.